SLAGET VID OLUSTRA

Slaget vid Olustra var en sammandrabbning under 1200-talets inbördeskrig i Sverige mellan den omyndige kungen Erik Eriksson och rådmannen Knut Holmgersson ("Knut Långe"). Slaget tros ha ägt rum i Olustra i Södermanland, men även Alvastra i Östergötland har nämnts som en möjlig plats.

Enligt Erikskrönikan hade Knut Holmgersson ett antal stormän vid sin sida under slaget. Tre av dessa omnämns med sina förnamn, Karl, Holmger och Harald. Namnet Holmger antyder att detta är Knut Holmgerssons far eller son. Namnet Karl var ett vanligt namn i Bjälboätten men både Karl Döve och Karl Magnusson hade dött några år tidigare. Harald kan ha varit far till Södermanlands lagman Anund Haraldsson. Efter sin förlust flydde den unge kungen till Danmark där hans morbror Valdemar Sejr var kung. Knut Holmgersson kröntes till kung 1231 men hans tid vid makten blev kort och han dog 1234. Enligt Lunda-annalerna återvände Erik redan 1232 och kunde återta makten senast efter Knut Långes död.

Bjälboätten och Folkungaätten är sentida benämningar på en medeltida svensk släkt, som länge tillhörde den svenska makteliten, med centrum i Östergötland och på gården Bjälbo nära Skänninge. Till Bjälboätten räknas en del av de agnatiska ättlingarna till Bengt snivil (1100-talet). Han hade tre kända söner, Birger, Magnus och Karl. Flera medlemmar av ätten var lagmän, biskopar, jarlar och sedermera kungar av Sverige, därefter även av Norge och Danmark. Ättens medlemmar är inte att förväxla med folkungar, en politisk gruppering av stormän och tronpretendenter från framförallt Uppland, som gjorde flera uppror mot kungaättens centralstyre.

Bjälboätten dog ut i slutet av 1300-talet med Erik Valdemarsson d.y.

Vapnet med ett gyllene lejon på tre strängar på blå sköld förekom med viss variation inom ätten, ofta med en tre gånger styckad (senare ibland ginstyckad) sköld, vilka återfinns som strängar bakom lejonet i Birger jarls sköld, och som bildar bakgrund till flera andra vapen med lejon inom Bjälboätten, och möjligen härleds ur ett vapen skall ha förts av flera medlemmar inom den Erikska ätten. Detta vapen med bara de tre strängarna, kan även ses på gravtäcket från Holmger Knutssons gravtäcke från 1400-talet, där täckets heraldiskt högra sköld visar tre smala bjälkar (strängar), vilka uppvisar likhet med en vapenbild på ett av Knut Långes mynt. Bjälboättens vapen är också än idag en del i Sveriges riksvapen med ett gyllene lejon ovanpå strömmar av silver i huvudsköldens andra och tredje fält.

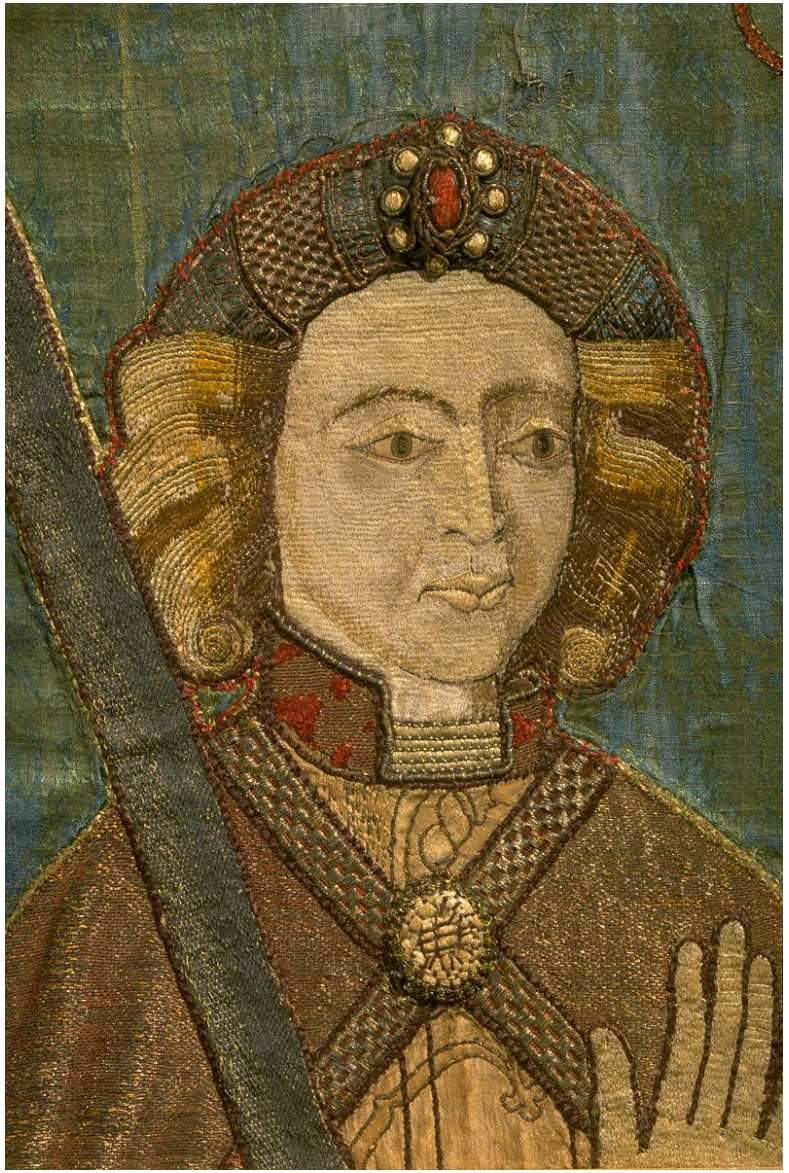

Närbild av porträtt på Holmger Knutssons gravtäcke från Sko kloster

Holmger Knutsson till Sko, förmodligen född någon gång före 1220-talet, död 1248 avrättad genom halshuggning, var en folkunge och svensk tronpretendent, äldste son till kung Knut Långe.
Holmgers mor är okänd; uppgifter om att hans far skall ha varit gift med Helena Pedersdotter Strange har visats osäkra, och det anses mer troligt att hans hustru istället var en till namnet okänd kvinna ur Bjälboätten.

Vid faderns död 1234 skall Holmger ha försökt få kunganamn, men motats bort av Erik Erikssons jarl Ulf Fase. Detta skall ha skett innan han blev hyllad som kung. Efter denna tid skall han ha gift sig med en kvinna vid namn Helena Filipsdotter till Sko, som levde ännu 1282, det nämns dock inga barn i detta äktenskap.
År 1247 gjorde Holmger Knutsson åter anspråk på kronan men förlorade slaget vid Sparrsätra i Åsunda härad, Uppland.

Enligt Erikskrönikan flydde Holmger till Gästrikland men blev tillfångatagen och halshöggs därefter år 1248, på befallning av kung Erik Eriksson och hans nye jarl, Birger Magnusson. Hans nära förbundne Filip Larsson dömdes fredlös och gick i landsflykt.
Av senare handskrifter framgår att det byggdes särskilda kapell för att helga Holmger Knutsson. Bland annat byggdes ett i Björklinge, Norunda härad, Uppland, där han sägs ha vilat under flykten från Sparrsätra till Gästrikland. Det skall även ha funnits helgonskulpturer av honom.

Holmger Knutsson blev, förmodligen genom sin frus försorg, begravd i Skoklosters kyrka. Hans gravtäcke från andra hälften av 1400-talet förvaras nu i Historiska museets textilkammare. Det är försett med följande text:
Född av svearnas lysande kungastam blev Holmger, ett föredöme i goda seder, slagen av den bittra döden och ligger här med avhugget huvud. Men en kristlig död visar sig skön genom talrika under.
Vissa historiker har uttytt detta som att man försökt helgonförklara denne tronpretendent. I Erikskrönikan hävdas att "Gud gjorde honom helig": Gud gaff honom nader oc giorden hälagh. I en samling mirakelberättelser om den danske kungen Erik Plogpenning anges att "Holmger i Sko var clarens miraculis" (känd genom underverk).
På gravtäcket ses även två heraldiska vapen, där täckets heraldiskt vänstra vapen avbildar Bjälboättens, medan den heraldiskt högra vapenskölden visar tre smala bjälkar (strängar). Vapnet uppvisar likhet med en vapenbild på ett av Knut Långes mynt, och sägs ha förts av flera medlemmar inom den Erikska ätten.

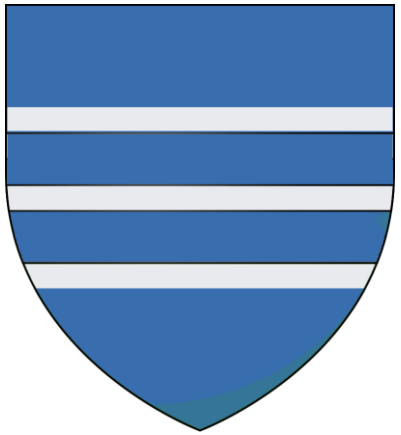

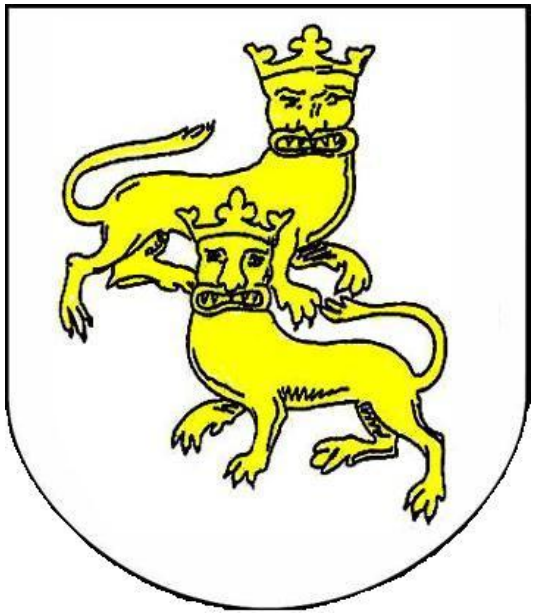

Erik Knutssons sigill med två motvända lejon

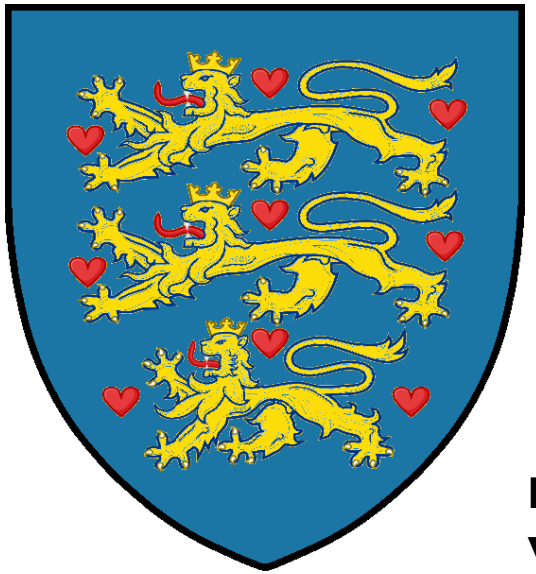

Erik Knutssons vapen

Den Erikska ätten var en av två ätter som slogs om makten över Sverige ungefär mellan år 1130 och år 1250, uppkallad efter den första kungen ur ätten, Erik den helige. Den Erikska ätten, med bas i Västergötland, kunde räkna med stöd från Svealand och Norge, till skillnad från den Sverkerska ätten, som i stället hade sitt stöd i Östergötland, Småland och Danmark. Den Erikska ätten ville ha så mycket självbestämmande som möjligt gentemot påven i Rom och själva utnämna biskoparna i landet. Emellertid var den Sverkerska ätten mer internationellt sinnad och hade därför också oftast kyrkans stöd i kampen mot den Erikska ätten.
Den Erikska ätten gynnade Varnhems kloster; det är därför många medlemmar är begravda där. Den siste regenten var Erik läspe och halte som dog barnlös år 1250 och därmed utslocknade den Erikska ätten. Hans systerson Valdemar Birgersson (son till Birger jarl) ärvde då kronan och blev den förste kungen av Folkungaätten/Bjälboätten.

Erik den helige, Erik Jedvardsson, Sankt Erik, (oegentligt Erik IX), född omkring 1125,[1] död 18 maj 1160, räknas som kung av Sverige omkring 1156–1160. Mycket få uppgifter om honom anses fullständigt säkra. Erik den helige är svenskt nationalhelgon och Stockholms skyddshelgon.

Erik den helige var son till den svenske stormannen Jedvard och hans fru Cecilia. Erik var gift med Kristina Björnsdotter som var barnbarn till Inge den äldre och Helena. Erik blev far till Knut Eriksson och Filip Eriksson (troligen stamfar till Knut Långe). Erik och Kristina fick också två döttrar: Margareta, död 1209, som gifte sig 1185 med kung Sverre Sigurdsson av Norge samt Katarina, gift med norske stormannen Nils Blaka. Magnus Henriksson, som dödade Erik, misstänks också ha dräpt Sverker den äldre, Eriks föregångare på kungatronen. En brors namn börjar på J, möjligen Joar Jedvardsson. Erik hade anknytningar till och ägde själv gods i Västergötland, vilka han möjligen förvärvade genom äktenskapet med Kristina. Erik var innehavare av Ängsö slott i Västmanland. Möjligen var Erik jarl i Svealand innan han där erkändes som kung. I Götaland accepterades han tidigast 1157.